

Képviselő-testületi előterjesztés

Előterjesztő: Kiss Attila polgármester

Tárgy: A Hajdúböszörményi Települési Értéktár Bizottság elnökének beszámolója

Ügyintéző: Ignáth Szilvia

Iktatószám: - /2019.

Melléklet: 1 db

Feladatot jelent: Hatósági Osztály

Véleményező bizottság

Gazdasági, Fejlesztési és Környezetvédelmi Bizottság
Pénzügyi Ellenőrző és Mezőgazdasági Bizottság
Jogi Ügyrendi és Összeférhetetlenségi Bizottság
Népjóléti, Ifjúsági és Sport Bizottság
Oktatási és Művelődési Bizottság

Bizottsági elnök

Bertalan János
Kovács Attila Károly
Dr. Nagy Imre Sándor
Czeglédi János
Bodnár Margit

Egyéb véleményező szerv:

-

Törvényességi véleményezésre benyújtás időpontja: 2019. február 20.

Törvényességi ellenőrzést végezte:

Dr. Kovács Erzsébet osztályvezető

Látta:

Koláné Dr. Markó Judit jegyző

Egyéb meghívottak:

Varjasi Imre

NYÍLT ÜLÉS/ZÁRT ÜLÉS

**Hajdúböszörmény Város
POLGÁRMESTERÉTŐL**

4220 Hajdúböszörmény, Bocskai tér 1.
(52) 563-259 Fax: (52) 563-296
www.hajduboszormeny.hu

Tisztelt Képviselő-testület!

Az Országgyűlés a magyar nemzeti értékekről és hungarikumokról szóló 2012. évi XXX. törvény preambulumban kinyilvánította, hogy a nemzeti értékeket az egyetemes értékek részének tekinti, amely értékek a magyarság múltjának, jelenének és jövőjének dinamikusan fejlődő tárháza, az értékalapú nemzeti összefogás alapja. A nemzeti értékek tárházát gazdagítják a magyarországi együtt élő népek, a magyar nemzetalkotó nemzetiségek és a határon túli, valamint szerte a világban élő, magukat magyarnak valló egyének, közösségek értékei.

A hivatkozott törvény 3. §-ának rendelkezései értelmében a települési önkormányzatok települési értéktárakat hozhattak létre. Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a 170/2013. (VI.20.) Önk. számú határozatával úgy döntött, hogy élni kíván a települési értéktár létrehozásának lehetőségével, és vállalta e feladat helyben történő ellátását.

Hajdúböszörmény Város Önkormányzat Képviselő-testületének 226/2013. (IX.26.) Önk. számú határozat 2. pontja alapján elfogadott és a 344/2015. (XII.17.) Önk. számú határozatával módosított Hajdúböszörményi Települési Értéktár Bizottság Szervezeti és Működési Szabályzata szerint a bizottság tevékenységéről a Képviselő-testület előtt beszámol. A beszámolónak tartalmaznia kell a beérkezett javaslatok számát és a Hajdúböszörményi Települési Értéktárba felvett nemzeti értékek megnevezését.

A Hajdúböszörményi Települési Értéktár Bizottság elnökének beszámolója alapján a 2018. évben 13 helyi érték került nyilvántartásba, melyek az alábbiak:

- 1./ Kálvineum
- 2./ Fürdőkert
- 3./ Kálvin téri református parókia
- 4./ Kálvin téri református templom
- 5./ Kálvin téri református templom orgonája
- 6./ Dobó Sándor református tanító életútja
- 7./ Sillye Gábor hajdúkerületi főkapitány életútja
- 8./ Porcsalmy Gyula: Boda Katalin című regénye
- 9./ Városháza épülete
- 10./ Bocskai szobor

- 11./ Bocskai gimnázium épülete
- 12./ Református központi fiúiskola
- 13./ Csigacsináló Asszonyok Köre

Fentiek alapján kérem a Tisztelt Képviselő-testületet, hogy az előterjesztés megvitatását követően egyszerű szótöbbséggel fogadja el az alábbi határozati javaslatot.

HATÁROZATI JAVASLAT

Hajdúböszörmény Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a magyar nemzeti értékekről és a hungarikumokról szóló 2012. évi törvény, valamint a magyar nemzeti értékek és a hungarikumok gondozásáról szóló 114/2013.(IV.16.) Korm. rendelet alapján megtárgyalta „**A Hajdúböszörményi Települési Értéktár Bizottság elnökének beszámolója**” című előterjesztést. Az előterjesztés mellékletét képező beszámolót a Képviselő-testület elfogadja és megköszöni a bizottság egész éves munkáját.

Határidő: 2019. február 28.

Felelős: Kiss Attila polgármester

Hajdúböszörmény, 2018. február 20.

Kiss Attila
polgármester

BESZÁMOLÓ A HAJDÚBÖSZÖRMÉNYI TELEPÜLÉSI ÉRTÉKTÁR BIZOTTSÁG 2018. ÉVES TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Az elmúlt évben a Hajdúböszörményi Települési Értéktár Bizottság 3 alkalommal ülésezett. Az üléseken 13 helyi értéket vett fel az értéktárba kulturális örökség és épített környezet kategóriában.

A Hajdú-Bihar Megyei Értéktár Bizottság 2 értékünket vett fel a megyei értéktárba 2018-ban: a Baltazár kúriát (kastélyt) épített környezet és természeti környezet kategóriába és a hajdúböszörményi szűrt kulturális kategóriába. A tanyasi iskolák értékre egy későbbi időpontban kíván a megyei bizottság visszatérni.

2018. május 22-én Hajdúböszörmény Város Önkormányzata pályázatot nyújtott be a Földművelésügyi Minisztérium (mint az Agrárminisztérium jogelődje) 2018. évi pályázati felhívására (HUNG-2018), a nemzeti értékek és hungarikumok gyűjtésének, népszerűsítésének, megismertetésének, megőrzésének és gondozásának támogatására, minek eredményeként 999.000 Ft összegű vissza nem térítendő támogatásban részesült (pályázati azonosító: 2018/5067). A bizottság vállalta, hogy 2019. április 30-ig 300 példányban, színes nyomtatásban kiadja „Hajdúböszörmény értékei” elnevezésű könyvet és DVD-n mellékelve az ismeretterjesztő filmet.

A grémium munkáját 2018-ban javaslatok kidolgozásával Bagossi Gáborné, Tatár Antal, Balla Sándor és Borók Imre segítették.

A következő értékek kerültek nyilvántartásba a tavalyi esztendőben:

Kálvineum: A Kálvineumot országos közadakozásból alapította és hozta létre a református egyház Baltazár Dezső püspök aktív közreműködésével. 1914-től országos beiskolázású otthon volt papok, tanítók árvái számára. A Kálvineumban lakó, gimnáziumban tanuló, tehetséges diákok a világ minden részére elvitték iskolájuk és nevelő otthonuk hírét. Befogadtak más vallású tanulókat is. Családias légkörben, külön órákon, sportolási lehetőségekkel, közös gazdálkodással teremtették meg az árvák számára a továbbtanulásra való felkészítést is. Tanárok, kisegítő dolgozók áldozatos munkával látták el az itt élő gyermekeket. A háború után is megmaradt a kollégiumi jellege, más ideológiával, de mégis a rászoruló, tehetséges tanulók otthona volt, néhány más oktatási intézménynek is helyet adva. Szellemi és építészeti értékei miatt nagyon fontos lenne a műemléki védelem hathatós megvalósítása.

Fürdőkert: A Fürdőkert Hajdúböszörmény Város legrégebben és megszakítások nélkül működő, szabadidős és kulturális intézménye. 1874-től napjainkig, a tevékenysége és a programok visszakövethetőek. Az intézmény, már a kezdetektől fogva, nemcsak mint közfürdő és vendéglő funkcionált, hanem oktatási és szabadidős szerepet is kapott a városatyáktól. A park hamar a város kedvelt szórakozóhelye lett. Az első ismert nagyobb kulturális rendezvénye az 1875.

augusztus 18-án megrendezett jótékonyági táncmulatság volt, melyet az árvízkárosultak javára szerveztek.

A kommunista rendszer alatt, mint Martos Flóra Úttörőház működött, majd a 89-es társadalmi változásoktól, 1991-től, mint szabadidőközpont működik, helyet biztosítva a városi szervezeteknek és közösségeknek programjaikhoz, rendezvényeikhez.

Újkori története a 90-es években kezdődik. Működtetője kezdetben a Középkerti Általános Iskola (helyet adva az iskola alsó tagozatos osztályainak), majd 2007-ig a Sillye Gábor Művelődési volt. 2007 szeptemberétől a Hajdúböszörményi Önkormányzat által működtetett Szabadhajdú Nonprofit Kft. alintézménye.

Kálvin téri református templom: A múlt század végén, a késő eklektika stílusában épült, s ma is jelentős városképet formáló szerepe van. A templom építése rendkívüli gyorsasággal folyt. Az épület gyakorlatilag 1898-ra átvehető készületben volt, s a hátralévő felszerelések készíttetése is előrehaladott állapotba került. Hönig Frigyes aradi haranggyáros felajánlotta közreműködését a harangok elkészítésében, s az egyház ekkor döntött arról, hogy a toronyba három harang kerüljön. Döntés született az orgonaépítésről is, amelyet a pécsi Angster-gyárra bízta, amely a Bocskai-téri templom orgonája esetében is kiválót alkotott. Erre és kegytárgyak készíttetésére újabb gyűjtés indult, s valóban az úrasztali edények és egyéb tárgyak is elkészültek 1898-ban, mint ahogyan elkészült az a márványtábla is a főbejárat felett 1898-as évszámmal, amely a templom építését adja tudtul.

Kálvin téri református templom orgonája: Az orgonát 1898-ban készítette Angster József és fia orgonagyára. A három manuálos, hangszer 33 regiszteres, mechanikus csúszkaladás, amit 1914-ben Angster Emil és Oszkár átépítették pneumatikus rendszerűvé, felhasználva a szekrényt és a teljes sípállományt. Ekkor új szellőadást és játszóasztalt kapott az orgona, regiszterszáma 38-ra bővült.

Kálvin téri református parókia: A Kálvin tér 19. szám alatt található telken az 1910-ben készült várostérkép tanúsága szerint három épület is állt. A bejáratnál a mai lelkészi iroda, a kert hátsó részében a lelkészi lak, a kerítés mellett pedig a ma már eltűnt, kisebb épület. A múlt században ezt a telket nevezték „németudvarnak”, a lelkészi lakot pedig „katonatiszti laknak”. A név a császári katonaság beszállásolásaira utal. Az építés érdeme Sillye Gábor kormánybiztosé.

Dobó Sándor református tanító életútja: A böszörményi születésű Dobó Sándor, munkásságával kötődik a városhoz. Országos terjesztésű újságot csak ő szerkesztett Hajdúböszörményben, ez volt a Tanítók Lapja. Az Országos Református Tanítók Egyesület elnökeként szintén országosan ismert munkát végzett. Pedagógiai cikkei, tankönyvei szakmai értéket képviselnek. Városunk szellemi életének formálóját, kora tiszteletben álló személyiséget. Szilárdsága, a tanítók ügye iránti elkötelezettsége, hatalmas munkabírása erőt adhat minden későbbi kor emberének.

Sillye Gábor hajdúkerületi főkapitány életútja: Hajdúböszörmény történetének egyik legkiemelkedőbb személyisége, aki a szabadságharc idején és békeidőben is sokat tett a haza, a Hajdúkerület és a város védelme és fejlődése érdekében. A Hajdúkerület erőn felül vett részt az 1848/1849-es forradalom és szabadságharcban, amelyben Sillye Gábornak kiemelkedő szerepe

volt. Kezdetben szervezte a Bocskai szabadcsapatot, majd a reguláris alakulatokat, az 52 és 53 számú gyalogászlóaljzat és a 17. számú Bocskai huszárezredet. Ugyanakkor jelentős szerepet, vállalt a hadtestek felszerelésében és utánpótlásuk szervezésében is. Sillye Gábor levéltárban fellelhető levelezései bizonyítják a szabadságharc idején tanúsított aktív kormánybiztosi tevékenységét. Sillye Gábor, úgy is, mint a Hajdúkerület főkapitánya jelentős szerepet játszott Hajdúböszörmény gazdasági, pénzügyi és kulturális életének fellendítésében, nevezetesen a helyi takarékpénztár, a cserépgyár létrejöttében, illetve a modern böszörményi gimnázium megteremtésében. Mindezek nélkül a polgári kor Hajdúböszörménye elképzelhetetlen, létrehozásuk egy egész történelmi korszakon keresztül nyomot hagyott a város arculaton. Sillye Gábor közeleti tevékenységét Hajdúböszörmény város emlékezete őrzi, lakóháza falán emléktábla található, róla művelődési ház és utcát neveztek el.

Porcsalmy Gyula: Boda Katalin című regénye: A regény a XVII. században játszódik, a század közepén II. Rákóczi György korában. A Zelemérik, Pallagiak idején. A Boda Katalin szerelméért vívott küzdelem a középpont, de a kor harcairól is beszél. Mindenképpen „komoly helytörténeti és irodalmi érték.” Nem csak Hajdúböszörmény (ahol íródott) értéke, hanem az egész Hajdúságé.

Városháza: A Városháza késő eklektikus stílusban, Dobay Károly tervei alapján épült 1907-ben, a régi megyeház formai hagyományait követve.

Bocskai szobor: A kétalakos Bocskai-szobor a tér mértani középpontjában helyezkedik el, és azt a pillanatot örökíti meg, amikor Bocskai István átadja híres kiváltságlevelét. Holló Barnabás alkotását 1907. június 2-án, országos ünnepség keretében avatták fel.

Bocskai gimnázium épülete: Építése 1864 márciusában Skalnicszki Antal tervei alapján Vecsey Imre kivitelezésében kezdődött és 1865-ben fejeződött be. A romantikus stílusú épület tökéletesen illeszkedik a főtérhez, illetve meghatározza annak képét. Hosszan elnyúló középrizalitos homlokzata mögött U-alakú épületet találunk. Ezt egészíti ki a négy bástyaformájú oszlop. Oromzatán a következő szöveg olvasható: „A tudományoknak emelte Hajdúböszörmény város közönsége és a hajdúbirtokosság MDCCCLXIV.”(1864) Felette Hajdúböszörmény címere látható.

Református központi fiúiskola: Hajdúböszörmény város főterének a Bocskai térnek az északi oldalán áll az egykori Központ Fiúiskola, mai nevén Bocskai István Általános Iskola és Városi Sportiskola épülete. Az épület építészeti szempontból nem mérhető a tér többi domináns eleméhez, de a városkép szempontjából igen jelentős és a település egyik legpatinásabb általános iskolájának ad otthont. Az épület 1910-es átadásával a főtér kialakítása lezártnak tekinthető. Az egyemeletes saroktoronyos épület eklektikus stílusban épült, igen hatásosan és megnyugtató módon zárja le a tér északi részét. Az iskola falán Csokonai Vitéz Mihály emléktáblája olvasható, amely Nagy István zsoltáriró papnak is emléket állít.

Az épület falain belül a kezdetektől napjainkig színvonalas oktató nevelő munka folyt, amely jelentős mértékben járult hozzá településünk általános iskolai közoktatásának és sportéletének fejlődéséhez. A hajdani tanítványok közül sokan rendkívül sikeres életutat futottak be.

Csigacsinaló Asszonyok Köre: Régebben minden egyháznál készítettek közösen az asszonyok csigát. Manapság Böszörményben már csak a Görögkatolikus Egyházközségben létezik szervezett formában ez a hagyomány. Hajdúvárosunkban 1989. december. 1.-én, dr. Nagymihályi Géza parókus úr felkérésére alakult meg a Csigacsinaló Asszonyok Köre. Az itt összegyűlt asszonyok jól érezték magukat, látták önkéntes munkájuk eredményeit. A csigatészta közös elkészítése tudatos közösséget hozott létre.

A Hajdúböszörményi Települési Értéktárba felvett értékeink

1.	Szilvaslepeny	agrár- és élelmiszergazdaság
2.	Mákos kukoricamálé	agrár- és élelmiszergazdaság
3.	Kőtt túrós béles	agrár- és élelmiszergazdaság
4.	Kenyérlángos	agrár- és élelmiszergazdaság
5.	Kapros kalács	agrár- és élelmiszergazdaság
6.	Káposztás pogácsa	agrár- és élelmiszergazdaság
7.	Böszörményi paraszt kifli	agrár- és élelmiszergazdaság
8.	Böszörményi lakodalmas béles	agrár- és élelmiszergazdaság
9.	Böszörményi házi kenyér	agrár- és élelmiszergazdaság
10.	Böszörményi dübbencs	agrár- és élelmiszergazdaság
11.	Böszörményi darunyak	agrár- és élelmiszergazdaság
12.	Böszörményi bobajka	agrár- és élelmiszergazdaság
13.	Ferdinánd tekercs	agrár- és élelmiszergazdaság
14.	Kossuth-kifli hajdúsági hagyomány szerint	agrár- és élelmiszergazdaság
15.	Hajdúkerület székháza	épített örökség
16.	Hajdúböszörmény csónak alakú fejfái a Nyugati temetőben	kulturális örökség
17.	Hajdúböszörményi csengők	kulturális örökség
18.	Hajdúböszörmény településszerkezete	épített örökség
19.	Hajdúböszörményi Bronzkincs	kulturális örökség
20.	Báthory Gábor oklevele	kulturális örökség
21.	Böszörményi festett koporsók	kulturális örökség
22.	Hajdúhét	kulturális örökség
23.	Zeleméri földvár	kulturális örökség
24.	Maghy Zoltán Művészház	kulturális örökség
25.	Hajdú katona	kulturális örökség
26.	Hajdúsági Nemzetközi Művésztelep	kulturális örökség
27.	Dr. Oláh Imre kisfilmjei	kulturális örökség
28.	Az alka hazai előfordulását bizonyító preparátum	természeti környezet
29.	Hajdúböszörményi slambuc	egészség és életmód
30.	Bocskai gyógyvíz	egészség és életmód
31.	Othello	egészség és életmód
32.	Hajdúböszörményi Bocskai téri Református templom	épített környezet
33.	Hajdúböszörményi Római Katolikus templom	épített környezet

34.	Hajdúböszörményi Görög Katolikus templom	épített környezet
35.	Zsinagóga	épített környezet
36.	Baptista Imaház	épített környezet
37.	Baltazár kastély	épített környezet
38.	Hajdúböszörményi cifraszűr	kulturális örökség
39.	Böszörményi Kossuth kifli	egészség és életmód
40.	Böszörményi túrós-krumplis lepény	egészség és életmód
41.	Tanyasi iskolák	kulturális örökség
42.	Kálvineum	épített környezet
43.	Fürdőkert	kulturális örökség
44.	Kálvin téri református templom	épített környezet
45.	Kálvin téri református templom orgonája	kulturális örökség
46.	Kálvin téri református parókia	épített környezet
47.	Dobó Sándor református tanító életútja	kulturális örökség
48.	Sillye Gábor hajdúkerületi főkapitány életútja	kulturális örökség
49.	Porcsalmy Gyula: Boda Katalin című regénye	kulturális örökség
50.	Városháza épülete	épített környezet
51.	Bocskai szobor	épített környezet
52.	Bocskai gimnázium épülete	épített környezet
53.	Református központi fiúiskola	épített környezet
54.	Csigacsínáló Asszonyok Köre	kulturális örökség

A vastagon szedett értékek bekerültek a Hajdú-Bihar Megyei Értéktárba!

Hajdúböszörmény, 2019. február 20.

Tisztelettel: **Várjasi Imre**

a Hajdúböszörményi Települési Értéktár Bizottság elnöke

